

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptoriu[m] Nico. [de] Lira ordinis seraphici Francisci/
siue Expositio tripharia breuis vtil[is] in decalogu[m] legis
diuine**

Henricus <de Frimaria>

Nicolaus <de Lyra>

Colonie, 19.05.1495

Quartum Preceptum

urn:nbn:de:hbz:466:1-31207

TERCIU

Si autem dolet solum propter eminentiam alterius et talis
mors sit in deliberatione: sic est peccatum veniale. Aut puenit
ex ignorantia: puta si quis dolet de alterius excellen-
tia quia propter hoc sibi tunc diminui propter bonum: sic est peccatum
mortale et spes inuidie. Aut puenit ex certa malicia:
puta cum propter depreuationem affectus aliquis nec amat
bonum in seipso nec etiam videre potest in alio: et sic est pec-
catum in spiritu sancto. ¶ De obstinatione autem et finali im-
penitentia: sciendum est quod talia autem sumuntur pro-
uentione et sic obstinatio dicitur permanens voluntas in peccatis. Et
finalis impenitentia solum importat pro-
uentionem et sic ista duo non sunt peccata specialia: sed cir-
cumsstantie cuiuslibet peccati. Aut sumuntur ordine: et sic
obstinatio importat voluntatem deliberatam permanendi
in peccato. et finalis impenitentia importat volun-
tatem non penitendi: que duo sic differunt. Nam
finalis impenitentia sumitur respectu preteriti: quia im-
portat propositum non penitendi de peccatis commis-
sis et sic pro-
uat peccati emendam. Obstinatio vero
sumitur respectu futuri. unde pro-
uat peccati cautelam
et sic ista duo proprie dicuntur peccata in spiritu sancto.
¶ Ex premissis patet qualiter confitendum sit de tran-
sgressionibus huius precepti secundum quemlibet eius intel-
lectum. Et sic patent tria prima precepta que or-
dinant hominem ad deum.

QUARTU preceptum est. Hono-
ra patrem tuum et matrem tuam. Exodi. 20.
In quo precepto secundum Augustinum libro
de decem cordis: implicatur omnis actus beneficentie
proximo impendendus siue ex debito naturalis

PRECEPTA

obligationis. sic honor q̄ debet p̄i naturali: siue
ex charitatē debito sic alij actus pietatē q̄ ex chari-
tate ip̄i p̄rio ip̄endunt. Implicant etiam i hoc p̄-
cepto oēs act⁹ virtutū q̄ ex charitate vel pietate seu
hūilitate sunt circa p̄ximū exercendi/ vt videbit̄ in
p̄cessu. Et ideo h̄ p̄ceptū h̄z triplicem expositōem
fm̄ q̄ p̄z̄ et m̄r̄ tripliciter accipiunt̄. ¶ **P**rima q̄ d̄ez
p̄ p̄te naturali. put est p̄ncipium generatiōis na-
turalis. ¶ **S**ec̄da pro p̄te spiritali prout est p̄nci-
pium regenerationis spiritalis. ¶ **T**ercia p̄ pa-
tre et̄nali videlicet ip̄o deo qui est p̄ncipium creati-
onis supernaturalis. Et cuilibet istorum patrum tri-
plicem honorem deferre debemus. ¶ **N**am p̄ez
et m̄rem naturalem honorare debem⁹. ¶ **P**rimo
ip̄is reuerentiā exhibēdo/ nec v̄bo nec facto ip̄sis
vnq̄ iuriam iferendo. Ad quod hortat̄ sapiens
Ecclesiastici. 7. Honora p̄em tuam et̄ gemit⁹ ma-
tris tue ne obliuiscar⁹. Memēto qm̄ nisi p̄ ipsos
non fuisses. In quo verbo inuit̄ rō potissima qua-
re parentes honorare debemus: quia traxim⁹ ab
ip̄is p̄fectionem nobilissimam que est esse. Hec ei
est p̄ma et̄ fundamentū oīm aliarū p̄fectionum. Et
ideo dicit̄ P̄hs. 8. ethicorū. ca. ii. versus finē q̄ filij
non possunt parentib⁹ reddere equalens. qz̄ tria
bona nobilissima ab ip̄is recipiunt. quoz̄ nullum
recōpensare possunt sufficient. esse naturale vide-
licet nutrimentū: et̄ doctrinam. Nā rōne esse natu-
ral quod traximus a parentib⁹: ip̄is tenemur hu-
militer et̄ reuerenter seruire tribus modis. ¶ **P**ri-
mo ex tota virtute corporis/ vt si debiles sunt ip̄os

E 3

NOTARUM

corporaliter portemus et eis naturaliter futuram.
quod est contra illos qui parentibus manus vio-
lentas iniiciunt/vel ipis victum necessarium sub-
trahunt. Exodi. 21. Qui percusserit patrem aut
matrem: morte moriatur. **S**ecundo ex tota
tute cordis: ut ipos tota mente diligamus quod
est in illos qui mortem parentibus optant: ut iporum heredi-
tate capiatur. Aut ut sine reprehensione in motu pro-
prie voluntatis vivat. **T**ertio ex tota salute oris.
ut nec durus nec asper in his vniuersis cum ipis procedamus
sed blandis verbis eis respondeamus et ipsorum reprehensi-
ones humiliter et patienter sustineamus. quod est
contra illos qui parentibus maledicunt et ex hoc di-
uinam maledictionem incurrunt. Exo. 21. Qui ma-
ledixerit patri vel matri. morte moriatur. **S**ecundo
ipos honorare debemus: ipis si indigerint vite ne-
cessaria ministrando et post hanc vitam eorum animas
missis elemosinis de purgatorio liberando. Et
ad hoc tenemur propter secundum donum quod ab ip-
sis recepimus scilicet naturale nutrimentum: in quo
filii non possunt reddere parentibus equiuale-
ntia quia parentes nutrierunt filios de sua carne et sub-
stantia propria. Filii autem de substantia aliena
nutriunt suos parentes. Et ideo filii qui parentibus
in sua necessitate non subueniunt mortaliter peccant
sicut et illi qui eos iniurijs molestant quod patet per
glosas Exodi. 21. ca. que dicit quod hic precipit quod fi-
lii honorent parentes officio pietatis: ipis in eorum
exhibendo. Qui enim inquit hoc parentibus non facit
quomodo facit alijs et Valerius in secundo Quid p/

PRECEPTA

best fortis esse strenuū. si domi male viuit. Nota
ex quinto. valerij de filia que matrē incarceratam
z dēnatā: māma nutriuit. Propter qđ ipaz a
morte eripuit. Quomodo inquit ipse non pene-
trat aliquid non excogitata pietas. **T**ertō de
bemus honorare parētes. ipis in his que ad bo-
nū suū z salutē pertinent obediendo. Et ad hoc te-
netur filius ratione tertij doni qđ ab eis accepit.
sz salutarē informationē z doctrinam. Et ad hoc
nos xps proprio exemplo inducit. qui suis paren-
tibus subditus fuit. vt habetur Luce. 2. Unde
cōtra illud faciunt filij quādo suoz parentuz pre-
cepta negligūt vel ptenunt. Et ideo mortaliter
peccant z irā diuine vltionis incurrunt. quod pa-
tet ex hoc. Nam triplici hasta diuine vltionis coz
filioz perforatur: qui suos parentes perturbant
vel eoz indigentis non subueniūt aut mandatis
eorum pertinaciter recalcitrant. **P**rima est sub-
tractio tpalium rerū. naz diuino iudicio eis omnia
infortunia rerum tpalium eueniunt qui suis parē-
tibus scđm diuinum preceptum in suis indigen-
tis non succurrunt. **S**cđa est abbreviatō tem-
poralis vite z perditio fame. Nam sicut premiuz
parentes honorantium est vite longeuitas: ita a
contrario sensu ipos de honorantium est vite bre-
uitas. quia plurimi improiise z subito moriūtur.
Unde Psalmista. Subito defecerunt z perierūt
ppter iniquitatem suā. Tales etiam fm iura red-
dunt infames z a testimonio ferendo z ab omni
actu legitimo repellunt. 6. q. 1. capi. Infames:

QUARTA

Unde fm Canones z legitimas sanctiones parē
tibus i grati a testamentoz donatiōe sibi facta ex
cludunt, z hereditaria successiōe priuant. **T**er
tia est z dennatio aie. Un̄ glosa super illud Exo.
21. Qui male dixerit p̄i vel m̄i morte moriatur
mortesq; etne dannatōis. Nec mirum si tales rei
putent̄ idigni vita etna: qz reputant̄ indigni hac
vita penali z misera/que eis diuino iudicio repen
tine subtrahit̄. cuz tamē alijs peccatorib; vita ad
penitentiaz concedat̄. Et ex hoc rōnabiliter potest
colligi quantus sit reatus transgressio huius pre
cepti: qz p̄ ipm peccantes eximunt̄ ob huius p̄cti
detestacionem a sententia pietatis ip̄ius domini q̄
de ceteris peccatoribus dicit **E**zechie. 18. Nolo mor
tem peccatoris: svt conuertat̄ z uiuat De istis autē
p̄t̄ repentinam mortem qua plectunt̄ p̄ diuinaz
sententiā: dici potest ecōtrario. Nolo vitaz pecca
toris: hoc scz p̄ceptū transgredientis sed vt mor
te moriat̄ z eternaliter condennet̄.

SELTADA expositio respic̄ p̄ em sp̄ia
le puta sacerdotē z p̄fessorē q̄ te fonte baptismat̄
regenerauit. q̄ tibi p̄ sacra diuinū alimētū ministrat
q̄ te sciētia/p̄dicatōib; z exēplis instruit z iformat.
Hunc patrem tripliciter honorare debemus.

Duino humiliter obediendo. In his potissime
ad que teneris de iure presbytero tuo obedire cuz
tibi p̄ceperit celebrādū q̄ celebres/cū ieiunādū iei
iunes/q̄ interdita ecclie fues. z excōicatos stricti
ssime vitas. **D**iz ei p̄ dictoz transgressio maxie si fit
ex deliberatōe z p̄temptu iduat peccatū mortale

PRECEPTA

Circa qđ tria sunt notanter aduertenda. **Primum** est quantum ad excommunicationis sententia quam quilibet christianus merito debet abhorrere. Per ipsam enim excommunicati a consortio diuino et beatorum in eterna felicitate excluduntur. Per ipsam etiam ab omni suffragio et communionem omnium bonorum que fiunt in ecclesia militante totaliter priuantur. Per ipsam a potestate dei (ut sic loqui liceat) et defensione sanctorum angelorum eripiuntur. Et tamen in anima que in corpore potestati dyaboli traduntur. per hoc sicut ad Thimo. i. **Secundum** est cum quanta cura et diligentia excommunicatos debemus euitare. quod per hoc quod ex eorum communiione peritina et periculum mortale incurrit. Ideo autem dixi communiione peritina. quia si ignorantia vel inaduertentia seu etiam per coactionem absolutam excommunicato coherces non ligaris. quia in hoc casu magis videris pati quam agere. Si vero per coactionem conditionatam. puta si aliquid de anima temporalis imminet et ex hoc excommunicato communices sententiam non euitas. quia licet talis meritis culpam attenuet non tamen ad nihilat. cum per nullo metu rei temporalis que debeat peccare mortaliter. extra de his que vi vel meritis causa fiunt. ca. Sacris. Sed hoc intelligit Hostiensis de his que in preceptum clauum cohercet vel quoniam probabiliter creditur clauus ex hoc preceptum. extra de clerico ministrante. ca. Si celebret. **Tertium** est cum quanto conatu et diligentia penitentiam in confessione positam debeas adimplere. quia negligentia et preceptum penitentie iniuste facit confessionem precedentem non valere. Unde in hoc casu sicut in alijs quatuor casibus oportet confessionem totaliter reiterare. ut probat de penitentia. distin. i. Desurans

QUARTA

ubi dicitur quod sacri canones tria penitentiae. per fidei et conversionem penitentium abbrevianda precipiunt. et per negligentiam prelatum existimant. Et quod negatores petri. in secura est satisfactio lachrymarum. Quod et trina confessio dominice lectionis penitentem delinquentem penitentiae trine negationis. Unde in aggravatione talis obedientie scribitur Deuteronomio. 17. Qui superbierit nolens obedire sacerdoti ipse non morte moriatur. Est autem sciendum quod quilibet christianus ad proprie obedientiam suis superioribus merito debet induci propter tres prerogativas ipsius obedientie. Prima est. quod obedientia est via certa humane salutis. quod sicut per inobedientiam homo est expulsus a gaudiis paradisi. ita per obedientiam illuc certitudinaliter redire debet. Unde legitur in figura huius de tribus magis Matth. 2. quod per aliam viam reversi sunt in regionem propriam ut exponit Gregorius. Secunda est quod obedientia est scala celestis beatitudinis. In cuius figura videtur Jacob scalam cuius summitas celos tangebat et angelus per eam ascendebat et descendebat. et dominus erat in iuxta scale. Gen. 28. In quo innuitur quod obedientia ponit hominem in vita celesti in conversatione angelica et in manutentione divina. Bene namque dominus erat in iuxta huius scale. quod mentem et cor veri obedientis in seipsum in obliquabiliter dirigit et firmat hominis desiderium ne unquam in momentum a divino beneplacito deflectat. Huius autem scale tria sunt tres gradus quantum ad presens licet Bernardus septem assignet. Primum est obedire libenter sine recalcitratione. Ad quod hortatur Eusebius cesariensis in omelia dicens. Quicquid vobis a superioribus precipitur hoc ita accipite.

PRECEPTA

ac si sit ore dei. **S**ecundus gradus est obedire
hyllariter sine murmuratōe. Qui enim inuitus et cum
murmuratōe obedit. crucē post xpm portat ut ite-
rum xpm crucifigat. Exemplū de Symone sire-
neo q̄ cum angaria etiam inuitus crucez portauit.
Tertius gradus est obedire pseuerāter et sine iter-
ruptōe q̄ nō q̄ incipit / s̄ q̄ pseuerauerit. h̄ salu⁹ erit
ut dicit saluator Math. 10. Nā humil' imo pfectis-
sima gloriose p̄ginis marie obediētia. aperuit no-
bis regnū celoz qm̄ dixit angelo gabrieli Luce. 1.
Ecce ancilla dñi. **T**ertia prerogatiua est q̄ obediē-
tia est clauis eterne iocūditat̄. q̄ sicut p̄ iobediē-
tiā nobis adit⁹ eterne iocūditat̄ claudis. ita ecō-
trario p̄ obediētiā apit. **S**ecundo ipm̄ honorare
debes sibi debitū iusticie integralit̄ psoluēdo ut scz
sacrifices qm̄ sacrificiū dū fuerit / et decimatōem p̄stes
de oibz bonis de q̄bz fuerit decimandū. et etiā sibi
psitear̄ cū fuerit psitēdū. S̄z dices q̄ries et qm̄ te-
neor sacerdoti psiteri. Ad h̄ dicēdū est q̄ rigore iu-
sticie et de iure scripto tener̄ sibi admin⁹ semel in
āno / h̄ est q̄dragesima psiteri. Et etiā de bona et
cōi psuetudie cū vultū sui pecor̄ agnoscere debe-
at. p̄ta te exigerent psitear̄ q̄ries d̄z tibi sacramē-
tū eukaristie ministrare. Alijs t̄pibz p̄ totū annuz
postq̄ debitum tuum exoluer̄ tuo sacerdoti. po-
ter̄ postea psiteri cuiuslibz religioso p̄ sedē apostolē
caz p̄uilegiato. S̄z h̄ notabil' incidit triplex dubi-
tatio. **P**rima est an de necessitate absoluta subdit⁹
teneat sui p̄bri licētiā petere. cū religioso p̄uilegia-
to voluerit psiteri. Ad q̄d dōm̄ est q̄ postq̄ s̄b dit⁹

ARTICULVS

p confessionē semel factā pprio curato satisfecit de debito iustitie / et paruit statuto ecclesie. non videtur quod de necessitate absoluta teneatur requirere licentiā alteri confitendi potissime in eo casu in quo religiosi actus confessionis consequuntur non solum virtute privilegii eis concessi. sed etiam de voluntate et assensu dyocesani. quod privilegium secundum omnes eius conceditur liber usus clauium / et per assensum dyocesani videtur fieri applicatio illius usus ad debitam materiam quantum ad personas in sua dyocesi cōtētas. Dicit tamen potest quod licet non de necessitate absoluta teneatur ad dictam licentiā petendum. ad hoc tamen teneri videntur ex quadam congruitate et decetia. Unde et si non est pale necessarium tamen utile est petere licentiā propter duo. Primo quod in petendo licentiā per bonam obedientiam meretur / et suis actibus magis merito inuenitur. Secundo quia per humilitatem petendi a nota in obedientiam excusatur. quam notam fortasse videretur incurere si non petita licentiā alij presumeret confiteri. Secunda questio est. an curatus subdito petenti licentiā teneatur dare alteri confitendi maxime postquam statuto ecclesie satisfecit de semel in anno confitendo sacerdoti. Dicendum est quod sic. quod ex debito sui officii quilibet curatus tenetur zelare et procurare salutem sui subditi. hoc constat quod salus cuiuslibet augeatur ex hoc quod plurimae peccata sua confitetur et quod a pluribus peccatis per ipsorum consilium ad cautelam et preservationem et etiam emendam suorum peccatorum dirigitur. igitur curatus tale licentiā petenti subdito concedere tenetur. quod si eam negaret eius deus esset quod suam salutem non zelaret. sed potest ipse dire. cum sibi precluderet viam per quam possit asse-

PRECEPTA

qui proptiore venia de commissis /z vberiore caute
lam ac pseruatoem de committendis. Un certu e q
null' eoz q salute suoz subdicoz zelat. tale licentia
petenti negat. s pot' gratat /z liberalit' indulget.
Sciendu tñ q multi casus sūt i iure expressi in qbz
irrequisito curato /imo /z cōtra ipsi' phibitōnem ex
pressaz p̄t q̄s licite alteri cōfiteri. Prīm' e si sacer
dos sit isci' /z ignar'. ¶ Secūdus si sit reuelator
cōfessionis. ¶ Tertius si ip̄emet sit p̄iceps crimi
nis. vt puta si ip̄e peccauerit cū p̄sona q̄ sibi cōfite
tur. tūc em̄ tollit erubescētia cōfiteri. /z sic vt pluri
mū puritas cōfessionis ip̄edit. ¶ Quart' si verisi
milit' timeat q̄ p̄sonā cōfiteat' sollicitet ad p̄ctm̄
et maxime si hoc constat ex p̄habilibus indicijs.
¶ Quint' si p̄ctm̄ commissus sit directe contra p̄so
nā ipsius curati /z potissime si sit tale p̄ctm̄ cui' cō
fessio req̄rat exp̄ssionē circūstātie illi' p̄sonē i quaz
commissus ē. vt patz de infamia /z detractōne /z hu
iusmodi. Sed q̄d fiet si ex mētis p̄tinatā petraz
licentiam neget /z subdito phibeat ne alteri confi
teat'. Dicendū est q̄ in hoc casu sentiunt maiores
doctores ecclesie q̄ subdit' nō pōt phiberi quin
sua salute q̄rat confitendo illi q̄ auctoritate apo
stolica v' etiā ep̄i pōt eū absoluere. nec in hoc tene
tur ei obedire. qz talis phibitio est directe contra
charitatē /z cōtra subditi salutē. Privilēgiat' tñ
absolues debet iniūgere cōfesso q̄ se p̄senter p̄prio
sacerdoti /z dicat se esse cōfessum /z absolutū. /z sa
cerdos tenet ei credere /z eucharistiam ministrare.
Et hoc sufficit sacerdoti p̄ sua cōsciētia q̄ ex dicto

penitēt? sciat ipz eē p̄fessū z absolutuz cū de pctis occultis z ei? cōscia nō possit h̄re aliā certitudinem nisi p̄ ipsūmet. vñ sic? tenet sibi credere de his q̄ i p̄fessione sibi reuelauit. ita pari ratōe sibi credere tenet si dicat se eē p̄fessus z absolutū ab eo q̄ autoritate apostolica ipm absoluerē potuit. Gl̄n dicē dū q̄ ei credere tenet? z q̄ iuste agit si tali eukaristia neget q̄ sic phibet se eē cōfessus. Tū p̄rio qz p̄uat eū iure suo eo q̄ oīs catholic? h̄z ius p̄cipiēdi eukaristia. dūmodo cōtrit? fuerit z cōfessus. Tū etiā qz eneruat q̄ntū ē in se autoritatē sedis apostolice dant? liberā facultatē p̄uilegiatis sibi cōfessos absoluēdi. **T**ertia questio ē. Utz cōfessus p̄uilegiato teneat eadez pctā suo curaro h̄ perētitez cōfiteri. Dicēdū ē q̄ de hoc ariqtus fuerunt diuerse sententię doctoz. Quidā em? dixerunt q̄ cū p̄lat? teneat agnoscere vultū sui pecor? subditus tenetur sibi iterare confessionez si petat alias nō posset agnoscere suam cōscientiā vtrunq̄ esset dignus recipere eukaristiaz quā sibi tradere tenet. Prterea dicit Bernard? in glo. super illo verbo p̄prio sacerdoti q̄ cū q̄s ex causa declinet a p̄prio sacerdote z cōfiteat superiori. potest absolui ab eo nec tenet huiusmodi pctm cōfiteri p̄prio sacerdoti. Sz vt d̄t nō tenetur ei credere q̄ sit absolutus nisi cōfiterit ei per litteras superioris vel alio modo legitimo. ergo multomin? videt q̄ debeat reputare subditum de pctis p̄uilegiato cōfessis absolutū nisi eadē pctā p̄pria sacerdoti itez confiteat. Alij dixerūt z veremeli? q̄ nullo modo

PRECEPTIS

tenet proprio sacerdoti iterum confiteri. Cuius ratio est quod
nullus tenet confiteri peccata que non habet si iste qui est absolutus
a penitentiario episcopi vel a privilegiato sedis apostolice
ita non habet ista peccata ergo non tenet ea confiteri. Si tamen
aliquis postmodum commisit illa tenet confiteri antequam
ad communionem accedat. Sed si tunc confessionis immedi-
ate sit confessus privilegiato. tunc sufficit quod solum se repre-
sentet suo curatores dicat se confessum tali vel tali persone privile-
giate et sacerdos tenet ei credere. Tunc quod de occultis
sacerdos nihil potest scire nisi per ipsum referentes.
Tunc quod in foro conscientie tenet sacerdos credere sub-
dito pro se et contra se Cui concordat Hostiensis in questione
one que querit quis sit ordinarius vel patriarcha. li. 2.
ca. Patriarche. ubi dicit in foro penitentiali credo cui
liber que dicit se habere licentiam a suo iudice. sed ipse
caueat ne mentiatur. Et hoc nunc expresse deter-
minatum est per Joannem papam vicinum secundum quem
dicit quod confessi fratribus non plus tenent eadem peccata
iterum confiteri. quam si ea fuissent proprio sacerdoti con-
fessi Et sententiam contrariam Joannis de poliano que dicit
quod eadem tenent iterum confiteri. Papa dicit expresse esse
erroneam et a catholicis mentibus respuendam. Nec
illa cogunt que per opinionem contrariam superius sunt in-
ducta. Nam ad illud quod primo inducit quod pastor re-
netur agnoscere vultum sui peccatoris. Dicendum est quod
verum est quod tenetur cognoscere si aliquid peccatum habet
ad hoc quod possit diiudicare si ipse debeat ad
communione admittere. Sed de hoc sufficienter infor-
mat per hoc quod dicit se esse confessum privilegiato cui
etiam tenet in foro conscientie credere ut visum est.

Illud autē qđ obijcit p Bernardū. nō obuiat qđ
hoc intelligit de peccis manifestis. vt qñ curat^r su
um subditū. p̄babiliter h̄z suspectū de aliq̄ pecca
to notorio. tūc nō tenet credere subdito de absolu
tione facta p̄ sup̄iorē nisi p̄bet cū legitimo docu
mēto. Sec^o ē autē de occultis in q̄b̄ subdito peni
tus credere debet siue p̄ se siue cōtra se vt visum ē
Tertio patrē sp̄iālē honorare debem⁹ ei de
bitū honorē z reuerētā exhibēdo. Et de hoc scri
bit Ecclesiasti. 7. ca. Honorifica sacerdotē z da
illī p̄tē vt mādatū ē tibi. h̄ve illis q̄ sacerdotes nō
solū nō honorāt. s̄ detrahūt eis z eos ifamant z
crucifigūt rursūz filiū dei i semetip̄is. vt ait apl̄s.
Nā q̄tiēs religioso aut sacerdoti detrahis. toties
coronā spineā xp̄i capiti ip̄mis. q̄ ip̄i sūt caput z
sup̄ior ps eccle militāt. Quoties at̄ iūriā eis fe
cer⁹. toties xp̄m clavis p̄fig⁹. Quoties eis iudic
at⁹ fueris. toties in faciē xp̄i sp̄uis Et q̄tiēs ip̄os
exosos habueris v̄l dicta v̄l facta exprobrauer⁹.
toties lat⁹ xp̄i lācea trāssig⁹. Vñ de^o ostēdere vo
lens q̄ntū illō p̄ctm̄ detestat. declarauit h̄ i pena
i solita/ quā i dathan z abirō ptulit dñ̄ eos viuos
terra absorbuīt p̄ eo q̄ ip̄is sacerdotib̄ insultaue
rūt/ z ignē obtulerūt alienū. Ex q̄b̄ p̄z q̄ sacerdo
tes merito sunt ab omnib̄ honorandi. p̄pter triā
Primo ratōe vtilitatis. q̄ p̄ absolutōez a pec
catis te purificant/ z p̄ sacramēta in eē gr̄e te p̄fir
māt/ z regnum celoꝝ p̄ clauem sue lingue referant
Secōdo ratōe dignitatis que tanta est q̄ suum
creatozem mirabiliter creant/ z pro humana salu

PRECEPTA

re hostiam immortalem consecrant. **T**ertio ratione potestatis. quia iram dei per oblationes suam placant / et manum dei ad vltiscendum extēsam quodammodo immobilitant virtute oblationis pro te facte.

TERTIA expositio est de pte supnali / vide licet ipso deo q̄ te creauit / et q̄ te propria imagine insigniuit / et de propria carne et sanguine pauerit. Et hunc patrem tripliciter debes honorare.

Primo quidem in seipso **S**ecundo in eius filio vnico iesu christo. **T**ertio in eius matre benedicta gloriosa virgine. In se quidem patres celestem honorare debes tripliciter. **P**rimo sibi de omnibus beneficijs suis tam donis naturalibus q̄ gratuitis deuotas et iuges gratiarum actiones referēdo. Ad q̄d exequendū te mouet scriptura p̄pheta dicēte. ps. 33. Benedicā dñm in om̄i tpe. Ad hoc etiā mouz te creatura irrational' **G**l' dem' em̄ q̄ auicula statim cātāt / et suū factorē laudant cū in auroza bñficiū lucis diei sentiūt. **G**l' de aut' ē absurdū q̄ ibi obmutescat creatura rationalis vbi deo laudat et iubilat creatura irrationalis. Ad hoc etiā te excitat tua natura p̄pria. **N**ā in corpore hūano igeminauit natura tot mēbra vt dicūt p̄hi q̄ sūt dies in āno. vt ex hoc rōnali instinctu iformeris. vt nulla dies te trāseat sine laude diuina et gr̄arum actōe. De hac laude diuina dicit q̄dā sic. **N**ō sufficit p̄fessio mentis diuine laudis sine cōfessione oris. ei qui habet tempus operandi. **E**st inquit aliud deo gratias agere. aliud

QUARTUS

deum laudat. aliudq; deus benedicere. Gratias deo agere. est de collatis a deo beneficijs ei se gratum exhibere. Laudare vero deum est ipsuz laudabile z deū laudē demonstrāre. Bñdicere vero deū est optare vt ab oībz z semp z vbiq; benedicatur id est dignus benedictōne ostēdat. ¶ **S**econdo ipm honorare debes. oēs actōes / cogitationes / z affectōnes tuas in sui laudem z gloriā referendo. Ad qd hortat apostol⁹ cū dr ad collesē. 3. **O**īa q̄cunq; facitis in verbo aut opere. in noīe dñi nostri iesu xpī facite. **O**īa vestra dicta cogitationes z facta in ei⁹ gloriā z honorē referendo. vt ex hoc tue actōes nō censeant humane. s̄ potius celice z diuine. qz celicaz formā in eis impmīs qñ in eius solū diuinū honorē intēdis. **E**contra magnam deo iniuriā irrogat qui in suis actibus intēdit ostentatōem ppriā aut cōplacētā humanā. **E**xplū de illo q arborē fructiferā in orto alicui⁹ plātata sibi p violentiā surripit z in pprio ortoreponit. **N**ā arbor fructifera est volūtas bona p diuinā gratiā irrigata z fecūdata / q̄ tot bonos fruct⁹ pducit. q̄r actus bonos z meritorios elicit. **Q**uā tñc de orto dei euellimus z in ortū dyaboli transplantam⁹. quando de actib⁹ p̄tuosis z alijs donis nobis diuinitus concessis superbimus. et nobisipsis ascribimus vel p ipsorum recognitōe deo laudes debitas nō referim⁹. ¶ **T**ertio ipm honorare debemus pre omnibus z super omnia diligendo. **A**d quod moueri potissime debes eo qz tantis amoris beneficijs te diligendo preuenit

PRECEPTA

Nā cū nō esses ex nihilo te creauit Cū pdit⁹ esses
suo pprio sanguine te redemit. Et vt brūs esses.
scipm i laboris tui pmiū repromisit dicens. Gen:
15. Ego ero merces tua magna nimis. Ideo autē
fm Augustinū te tā multiplici dilectōe puenit vt
a corde tuo excluderet oēm ingratitudinē z repidē
tate sui amoris. vt si qñq; te piguis; amare. iā nō
pigeat reamare. ¶ Scdo istū patre honorare de
bes in ei⁹ filio vnico iesu xpo. Et h̄ triplr⁹ ¶ Pri
mo saltē in āno semel ipm ad tuū hospitū dulcē
inuitando scīs q; q̄tēs deuote cōicas / toties ad
tuū hospitū inuitas. Et q̄cūq; semel in anno nō
cōicādo statutū ecclesie ptinacit violauerit. pctm̄
mortale incurrit. ¶ Scdo q; q̄ncūq; videris cor
pus xpi i missa eleuari siue i via portari teipm ge
nib; flexis humilēs. z cū deuote z reuerēter ado
res. Ad qd̄ hortat apl's ad Philippēses. 2. In
noie iesu oē genu flectat. ¶ Tertio vt eius filius
benedictum in sacramento altaris quilibet chri
stianus ad min⁹ semel in die libenter videat z de
uote contēpletur. quia ex illa visione duplex pec
catorū solatiū prouenit. ¶ Primū est de pctis
cōpunctio. Exēplū de Petro qui statim post ne
gatōem cū xpm vidit. cōpunct⁹ fuit. ¶ Scdm est
eterne salutis asscuratio. Exēplū de Jacob qui
dicit Gen. 32. Uidi dñm facie ad facie z salua fa
cta est aīa mea. Ob hoc em nobis christus in sa
cramento corpus suū reliquit. vt scipm nobis q̄sē
p pignore z arra salutis eterne obligaret. ¶ Ter
tio ipsuz honorare debes in sua matre benedicta

QUARTA

virgine gloriosa/quā merito honorare debes rōe
triplici. **P**rimo qz ī ista matre oīm eoz q̄ ad sal
lutē tuā p̄tinēt iubēdi auctoritas. qd̄ ap̄te figura
tū ē tertij regū. z. vbi Salomō d̄r matri sue. Pe
te a me qd̄ vis. nec em̄ fas ē mibi vt auertā facies
meā a te. **S**ecdo qz ī ip̄a matre ē diligēdi sincer
ritas. Sicut em̄ mat̄ necessitate natural̄ affectio
nis īclinā ad dilectōez filij. sic br̄a h̄go ex īdita si
bi benignitate īclinā ad dilectōez sui. Vñ qlibz
nostz p̄t dicere illō qd̄ scribit̄ sc̄di Regū. i. Sicut
mater vnicū amat filiū ita te diligebā. **O**b h̄ em̄
x̄ps in morte videt̄ matrē recōm̄ edasse discipulo
vt qlibet nostz ip̄am diligēs ī sue mort̄ articulo
se matrē piā z ppiciā exhiberet nos ab īcursu de
monū p̄tegēdo vt ita p̄ sue pietat̄ patrociniū cui
libet nostz veraciter possit dicere illō Joānis. 19.
Ecce mater tua. **T**ertio qz in ip̄a ē p̄patiēdi fi
delitas. qd̄ pulchre figuratū est tertij Regum. 3.
Vbi mater illa piā cui filij erat viuus d̄r ad regē
date illi infāntē viuū z nō occidat̄. Ad hoc respō
dit rex. date huic infāntē viuū. hec ē em̄ m̄r ei. Et
p̄t eē h̄bū x̄pi respōdētis matri. p̄ pctōibz īterpel
lātū vt dicat āgelis suis. Date hūc miserrimū vel
peccatorē matri q̄ tā materna pietate p̄ sua vita
et sua salute petiuit. z nō diuidat̄ p̄ mortis resolu
tionē vbi corpus dat̄ vermibz. bona tēporalia pa
rentibz z amicis carnalibz. z aīa demonibz. Ro/
gem⁹ igit̄ h̄ginē gloriosaz vt ī nostre mort̄ articu
lo se nob̄ m̄rez ostēdat piā. nos ab hoste maligno
defendēdo. z ad gaudia celestia p̄ducēdo. Amē.